

Periodisme d'ahir, periodisme de demà

**Salvador Alsius i Josep Pernau conversen
sobre la professió que comparteixen**

El 17 d'octubre, Salvador Alsius va agafar el relleu de Josep Pernau en el deganat del Col·legi de Periodistes de Catalunya. Alsius havia començat en el periodisme al *Diario de Barcelona* quan Josep Pernau n'era el cap de redacció i hi va continuar quan aquest fou nomenat sotsdirector i finalment director. Junts han evocat aquell periodisme dels anys setanta, que van compartir, i l'han comparat amb el periodisme del final de segle. Xavier Febrés ha recollit la conversa, reproduint la tècnica que tant havia fet servir a la sèrie de llibres "Diàlegs a Barcelona", que ell va iniciar. Pilar Aymerich, fotògrafa d'aquella mateixa col·lecció de llibres, ha captat les imatges de la conversa.

—Per la transcripció, Xavier Febrés—

Salvador Alsius. Ens vam conèixer el 1968 a l'Escola de Periodisme de l'Església, al CICF, on tu feies de professor i jo acabava d'ingressar.

Josep Pernau. Per l'any, deus ser de la quarta promoció d'aquella escola.

S.A. La primera persona que hi vaig trobar,

FOTOS: PILAR AYMERICH

perquè hi feia de secretari i s'ocupava de les matrícules, és l'actual catedràtic Miquel de Moragas. A continuació vaig passar la prova oral d'ingrés amb un "tribunal" integrat per Santiago Nadal, Llorenç Gomis i Jaume Lorés. Però el primer professor, el primer dia de classe, vas ser tu, un tal Josep Pernau, del qual m'havien dit que era redactor en cap del *Tele/eXprés* i que acabava de passar a sotsdirector del *Diario Femenino*.

— "Creix la sensibilitat
ciutadana envers els
productes informatius o
pseudoinformatius que li
arriben"—

J.P. A l'Escola hi donava una assignatura de la qual no queda res en el periodisme d'avui, relacionada amb les tècniques de la tipografia.

S.A. El primer instrument periodístic que ens havíem de comprar era un regle tipòmetre per a la teua classe, per aprendre a mesurar un text i compaginar-lo. Avui és un objecte de museu, però aleshores representava el nostre primer contacte amb la "tecnologia" del rudimentari periodisme imprès al qual preteníem incorporar-nos professionalment, perquè era l'únic que presentava algunes expectatives laborals. La ràdio era un altre món, i teníem la impressió que s'hi accedia per altres vies. L'horitzó dels que començàvem a estudiar periodisme eren els vuit diaris que hi havia a Barcelona. Als estudiants d'avui els dic que nosaltres vèiem el futur laboral igual de negre com ells ara. El nostre càlcul era que a cadascun dels diaris hi havia uns trenta redactors —a La Vanguardia una mica més—, en total devien sumar uns 300 i tots feien cara de bona salut. No vèiem que hi poguéssim trobar una vacant gaire fàcilment.

J.P. A la ràdio no es podia fer periodisme d'informació. L'únic informatiu permès era el parte de Radio Nacional, amb el qual connectaven totes les altres. La televisió, a Barcelona, encara era poca cosa.

S.A. A l'Escola de Periodisme de l'Església hi havia una assignatura de televisió, que la donava el pare Martínez Roura.

J.P. Potser també en Ramon Solanes.

S.A. Al llarg del curs fèiem una pràctica de televisió, que consistia a anar als estudis del salesians al col·legi Calasanç i fer un simulacre

d'informatiu. Fora d'això, tot era pissarra. La televisió era una "maria", en el pla d'estudis d'aleshores. Tot anava enfocat al treball en premsa. Ara això comença a canviar, i he fet tot el possible perquè sigui així, però els plans d'estudis encara emanen del saber del periodisme escrit. D'altra banda, ara les redaccions estan formades per gent molt jove. L'altre dia vaig anar als informatius de Catalunya Ràdio amb els meus alumnes de la Universitat Pompeu Fabra i no hi coneixia gairebé ningú. La meua pregunta és: on ha anat a parar la gent no tan jove? Una determinada franja d'edat cau en una mena de forat negre. No sé si han anat a parar a gabinets de premsa, al món polític...

J.P. Tu i jo ens vam tornar a trobar al Diario de Barcelona. Al Diario Femenino només hi vaig estar un any.

S.A. L'estiu del 1971, quan ja havia acabat el tercer i penúltim curs, em vas demanar si m'interessaria fer pràctiques d'estiu, de substitució dels redactors en vacances, al Diario de Barcelona. Per descomptat que m'interessava, vaig acceptar de seguida. Al cap de pocs dies Pere-Oriol Costa em va oferir d'anar a fer les mateixes pràctiques d'estiu al Tele/eXprés, però ja m'havia compromès amb tu.

J.P. És clar, els professors de l'Escola que alhora teníem alguna responsabilitat en algun mitjà vam aprofitar per incorporar els estudiants que despuntaven. Primer, al Tele/eXprés hi vaig portar Josep M. Casasús i Xavier Roig, més endavant Antoni Reig i d'alguna manera Anna Balletbò. Al Diario Femenino hi vaig portar Maria Eugènia Ibáñez, Conxita Muñoz, Xavier Febrés i d'altres. Al Diario de Barcelona, Antonio Franco, Oriol Domingo, tu mateix, etc.

El Col·legi del segle XXI

Salvador Alsius. Quan em facin, com a nou degà del Col·legi, la pregunta que et deuen haver fet tantes vegades durant els set anys de mandat de per què serveix l'entitat, ¿què m'aconselles que respongui?

Josep Pernau. Jo diria que la desmobilització és un fenomen general, però que també s'ha de reconèixer que quan hem cridat algú per demanar-li que hi tingués un paper, ha respost.

S.A. És cert que ara hi ha molta activitat en les comissions sectorials que operen en el si del Col·legi i que han augmentat molt en nombre.

J.P. S'ha posat en marxa el Codi Deontològic i el Consell de la Informació. Sobre el Codi ja hi havia començat a treballar la junta directiva anterior, de la qual tu formaves part.

S.A. Les gestions les vam iniciar la comissió de cultura de la junta, que encapçalava Huertas Claveria, i la comissió de defensa, que encapçalava jo mateix.

J.P. Quan vaig entrar de degà vaig trobar una part de la feina ja feta. Ho vam polir i vam promulgar el Codi Deontològic al II Congrés de Periodistes del 1992.

S.A. El vam consultar prèviament en diverses convocatòries obertes als associats, com també amb experts. La deontologia va conèixer un moment baix, com la idea de moral en general, però ara hi torna a haver signatures específiques en els plans d'estudi.

J.P. L'epíleg del Codi deia que calia intentar crear un òrgan independent dels poders públics i de la professió per vetllar pel compliment d'aquests objectius. L'últim mandat de la junta directiva anterior es va encarregar de portar a terme aquesta creació del Consell de la Informació, que ara compleix un any d'activitat.

S.A. El mateix dia que vaig prendre possessió com a degà del Col·legi vaig dimitir com a membre del Consell de la Informació, atenent la filosofia de la nostra entitat de ser la impulsora però no la protagonista d'aquest organisme. Els quinze membres

S.A. Aquell estiu hi vam entrar dos estudiants en pràctiques, Xavier Garcia i jo. Vaig ocupar la taula de Borda Llovera, que es trobava de vacances. Al seu retorn, va anunciar que plegava i, contra tota previsió per part meua, em van dir que ja m'hi podia quedar. M'ho vas dir tu, no sé si recordes l'escena. Va ser exactament als urinaris del diari, a l'instant de trobar-nos de peu dret i en paral·lel fent el fet... Se'm va estroncar el pipí de la impressió! Que el redactor en cap m'oferís de quedar-me al diari...

En aquella època, enfront de redaccions molt envellides biològicament i mentalment, apareixien professionals que pertanyien al Grup de Periodistes Democràtics i que començaven a operar dintre dels diaris en favor d'un canvi generacional. Al Diario de Barcelona n'éreu tu, Cadena, Faulí...

J.P. Potser algú més.

S.A. A la redacció ja m'hi vaig trobar recents incorporacions, com Antonio Franco, Oriol Domingo, Miguel Àngel Basternier, Antoni

del Consell volen ser representatius de la societat, de les empreses periodístiques i dels periodistes. Vam voler donar molt protagonisme a la societat, perquè és la dipositària del dret a la informació, que és la base de la deontologia periodística, encara que sembli grandiloqüent dir-ho. Exclosa per raons òbvies la representació dels partits polítics —tot i que és l'única que emana del sufragi universal—, atès que podíem preveure que en algunes ocasions caldria ocupar-se de la seva ingerència en la informació, vam recórrer a la via de les associacions més àmplies. El registre ens va revelar que eren el Barça, el RACC i el Club Super-3. Com que aquesta no podia ser la via, vam haver d'adoptar la qualitativa. Tu vas assumir, d'acord amb la junta directiva, els riscos del subjectivisme a l'hora de triar persones qualificades.

J.P. Vam escoltar moltes opinions a l'hora de triar. Ara el Consell el formen vuit representants de la societat civil i set del món de la comunicació en sentit ampli. Els mitjans van acceptar la proposta de sufragar el funcionament d'aquest Consell de la Informació.

S.A. Durant els nous primers mesos de funcionament, va rebre a la ratlla de vint-i-cinc queixes de ciutadans. És una quantitat apreciable, tenint en compte que la nova existència d'aquest organisme no s'ha divulgat gaire. El president de l'equivalent consell a Suècia ens va dir que rebia unes seixanta queixes per any.

J.P. El britànic en té dues mil...

S.A. Catalunya encara no es pot comparar amb l'imperi britànic. Suècia representa un punt de referència més ajustat. A més, el Consell ha volgut que els seus primers passos fossin prou sòlids, perquè ara s'ha concretat al voltant d'una taula el debat ètic entre la societat i la nostra professió, debat que no es pot despatxar amb quatre paraules. Hi ha hagut discussions molt riques, una feina interna de debat abans d'arribar lentament al dictamen final sobre cada qüestió, amb voluntat de pair l'experiència. Ara hi comença a haver una primera acumulació de doctrina i suposo que el primer informe de balanç anual podrà marcar l'epifania pública del Consell. A partir d'ara ja es podrà pronunciar de

Reig... El redactor en cap eres tu, i Josep M. Cadena el cap de la secció local. En incorporar-nos, ens trobàvem amb una escola d'ètica professional. Al Correo ho simbolitzava Huertas Claveria. Al Tele/eXprès, Manuel Ibáñez Escofet. A Diario de Barcelona, tu i d'altres que hem esmentat. Els debutants hi mamàvem d'entrada una manera de fer dintre de la professió. De seguida percebíem el contrast entre la vostra manera de fer i la d'altres.

J.P. Es veien dos estils de treball: o el rutinari i sense ambicions o bé el que ja connectava més amb la realitat de l'època.

S.A. Experimentàvem un cert vertigen davant la rapidesa amb la qual ens donàveu responsabilitats. Com que hi havia poca gent jove disposada a anar als llocs, ens hi enviàveu de seguida. El meu primer estiu de pràctiques, el director Tarín Iglesias ja em va enviar a fer dues entrevistes que em va anunciar com a importants: al delegat d'Hisenda de l'Ajuntament, Sebastià Auger, i al director general de Turisme, Esteve Bassols.

Sebastià Auger em va dictar les preguntes que volia que li plantegés i em va fer passar per la humiliació d'haver-les-hi de fer formalment. Vaig trobar la magnífica venjança de signar l'entrevista només amb les inicials "S. A.", que corresponen al meu nom però també al de qui m'havia dictat les preguntes. La segona entrevista anava sobre el problema del còlera, que afectava aquell estiu el país.

J.P. No es podia escriure, la paraula "còlera", n'haviem de dir "cólicos veraniegos".

S.A. Per fer-li l'entrevista, Bassols em va invitar a dinar a casa seva, a Sant Just

Desvern. Mentre esperàvem per passar a taula, m'anava explicant que de còlera no n'hi havia, que tot plegat era una exageració, etc. Fins al moment que vam seure a taula i la seva senyora ens va comentar que no havia volgut servir amanida "perquè amb això del còlera no se sap mai"... Vaig tenir la gosadia d'escriure l'anècdota a l'entrevista, tot i sabent que m'exposava a una bona escriidassada, però va sortir publicada i el director no em va dir res.

En una altra ocasió vam rifar entre els membres de la meua secció qui havia d'anar aquell diumenge a fer la informació de la desfilada militar anual. Em va tocar a mi. Vaig anar-hi, però a l'hora d'escriure-ho vaig anar a l'hemeroteca del diari a buscar la crònica de la desfilada de deu anys abans i la vaig copiar, retocant només alguns detalls. Va colar, ningú no em va dir res. Amb aquestes actituds fèiem una mica de "terrorisme" periodístic, però ara la paraula té unes altres connotacions i val més no usar-la.

J.P. Al Diario de Barcelona també el vam patir, el terrorisme. Vam tenir un atemptat i moltes amenaces. Al malaguanyat Carles Sánchez-Costa el van apallissar.

Però la qüestió que parlàvem és que de seguida es va establir una certa complicitat entre els estudiants de periodisme o joves periodistes debutants i alguns professors de l'Escola de Periodisme de l'Església i alhora periodistes en actiu a les redaccions. Quan s'establia aquesta complicitat al voltant de coses que no es podien explicar públicament, se'n derivaven molts vincles comuns. A l'Escola les classes eren de pocs alumnes i tots ens coneixíem perfectament, la qual cosa facilitava que anéssim incorporant a les redaccions els millors estudiants a mesura que n'hi havia l'oportunitat. La selecció de personal ja l'haviem feta a l'Escola. Hi havia confiança entre nosaltres. Els directors deixaven fer, potser

manera més freqüent sobre el que calgui.

J.P. Per un altre cantó, el volum d'associats al Col·legi de Periodistes s'ha estabilitzat al voltant dels 3.100, amb un creixement vegetatiu. Una petita part d'aproximadament sis-cents són numeraris que s'han llicenciat en ciències de la informació, però que no exerceixen aquesta professió. La majoria de membres són els actius, els que treballen en alguna feina periodística. Per tant, si tenim en compte una estimació d'un miler de persones que treballen en feines periodístiques sense estar col·legiats, podem deduir que actualment la nostra professió engloba unes quatre mil persones a Catalunya. No tots es troben en els mitjans convencionals, també s'hi compten els col·laboradors externs, els autònoms, els gabinets de premsa, etc.

S.A. La proporció de col·legiats que treballen en gabinets de premsa ha pujat d'un 8% a un 15% del total durant els darrers sis o set anys. És un dels col·lectius que s'ha perfilat en els últims temps.

J.P. I dintre dels gabinets, hi ha els d'institucions, els

d'empreses, o les agències muntades per periodistes per donar serveis com a petita empresa.

S.A. N'hi comença a haver de no tan petites.

J.P. Aquest sector aplega gent diversa, des de periodistes que han treballat en els mitjans fins a d'altres que no hi han treballat mai.

S.A. Els gabinets de premsa tenen en alguns casos magnífics professionals del periodisme que contribueixen a nodrir informativament la societat de la mateixa manera que els mitjans de comunicació, en punts diferents de l'engranatge de la canalització d'informació. Altres gabinets es dediquen a altres coses. Però no podem ser maniqueus, perquè tots ens trobem en el mateix engranatge. Els arquitectes també tenen professionals que treballen en un despatx convencional i d'altres que ho fan com a arquitectes municipals a l'administració pública, per posar un cas, com també podria ser el dels metges.

No podem dir doncs que els professionals dels

perquè ja veien que aquest relleu generacional era inevitable.

S.A. *Del meu primer director, Tarín Iglesias, en vaig rebre més mostres de suport que no pas de desconfiança, com si apreciés les formes que presentàvem els joves.*

J.P. L'empresa propietària de cada diari ja era una altra cosa. Empresarialment, el panorama era més aviat trist. Al *Diario de Barcelona*, aleshores la propietat era de Miquel Mateu i del comte de Godó, quasi al cinquanta per cent cadascun, més un petit percentatge repartit entre monàrquics històrics. Amb la mort de Mateu, la seva part la va heretar la filla, Carme Mateu. El seu marit, Artur Suqué, va voler formar un grup de joves empresaris del Cercle d'Economia per donar suport, més moral que econòmic, al caràcter del *Diario de Barcelona*: Ferrer Salat, Güell de Sentmenat, Albert Folch, Mas Cantí, etc. El 1975 entra com a accionista Santacreu amb la part que s'havia venut Godó, i al cap d'uns mesos Suqué també li ven la seva, amb la qual cosa Santacreu es converteix en l'amo del diari al cent per cent.

S.A. *En l'època Suqué-Godó nomenen com a director Manuel Martín Ferrand, que els joves periodistes del diari vèiem com una autèntica perspectiva de canvi. A tu et fa sotsdirector, a Antonio Franco redactor en cap, fitxa Enric Sopena com a cap de secció local i de seguida rep el suport dels joves. Allò va agafar una embranzida molt motivadora. Aleshores em van encarregar la rúbrica de la informació universitària, perquè ens volíem acostar a aquest públic.*

J.P. El juliol del 1974 em vaig trobar de director en funcions, un cop Martín Ferrand havia presentat la dimissió com a víctima de

gabinets de premsa no siguin periodistes, però alhora és cert que ens acostem a la divisòria amb les relacions públiques, i que hi ha periodistes en aquests gabinets que fan més relacions públiques que no informació. Hem de poder ser autocrítics. De la mateixa manera, també tendeix a desdibuixar-se la divisòria amb el món de la publicitat.

Abans, l'única norma deontològica que tots teníem clara, fins i tot escrita en el carnet professional, era que hi havia incompatibilitat entre l'exercici del periodisme i de la publicitat. Com a valor de principi continua sent vigent, tot i que està molt relativitzat pels usos dels moderns mitjans de comunicació, sobretot els audiovisuals. A les pàgines dels diaris hi ha recursos tipogràfics per separar l'espai informatiu del publicitari. En els mitjans audiovisuals també hi ha recursos per a aquesta finalitat, però no sempre se'n fa ús. La separació és tan subtil que resulta difícil anatematitzar un periodista per això. No podem ser maniqueus. És molt difícil traçar des del Col·legi aquesta ratlla, però s'ha de procurar tenir-ho present. Un dels primers expedients estudiats pel

Consell de la Informació és precisament sobre aquest tema, sobre la falca publicitària d'uns grans magatzems a totes les emissores de ràdio amb apariència informativa.

En tot cas, la nova junta directiva del Col·legi es situa, en aquest tema i en els altres, en una subtil línia d'equilibri entre la continuïtat i la renovació en relació amb la que encapçalaves tu. Aquesta fórmula que acabo d'expressar pot semblar una fugida d'estudi i no ho és. Poques vegades es deu poder parlar amb tanta propietat en aquest sentit. La continuïtat és innegable, si partim del punt que jo vaig ser durant els últims quatre anys de la teva etapa vicedegà primer i president de la demarcació de Barcelona. Assumeixo a gran trets les línies mestres del mandat anterior, en aquest eix d'actuació que va des de la promulgació del Codi Deontològic fins a la creació del Consell de la Informació.

J.P. La configuració del Consell no s'ha acabat.

S.A. Ni podem entendre el Codi com uns manaments únics i eterns.

l'enrabiada de les autoritats per un article d'Antonio Guerra que ironitzava sobre la "Sección Uterina" del Movimiento.

S.A. Arran d'aquest afer el governador civil Martín Villa va demanar que rodés un cap, i va ser el de Martín Ferrand. Tu vas quedar com a director en funcions, fins que el gener del 1975 et van confirmar en el càrrec. Poc després em vas fer un dels encàrrecs

professionals més llaminers que he tingut a la meua vida. Potser és pretensió dir que per primera vegada es va fer periodisme d'investigació a la premsa catalana. Durant tres mesos vaig poder preparar amb Jordi Cortadellas una sèrie titulada "Vida y milagros de los políticos catalanes" per explicar en profunditat la trajectòria dels polítics que aleshores emergien, després del cicle de conferències sobre les Terceres Vies. Representaven divuit opcions que començaven a aflorar: Pujol, Raventós, Cañellas, Soler Barberà, Casanovas del Partit Socialdemòcrata, el carlí Badia, etc. Era la primera vegada que s'explicava la vida d'aquests personatges, amb un detall considerable, amb molta informació inèdita. A partir de la preparació d'aquesta sèrie, vam tenir una percepció molt viva del que eren els polítics i dels que despuntaven amb consciència de cavall guanyador.

J.P. Encara treballàvem en condicions socials molt dures, amb contínues amenaces del "búnquer".

S.A. Potser aquelles condicions ens feien sentir falsament herois, com si cada dia haguéssim donat un cop important a favor del canvi de règim. Em vas comentar que t'havia trucat el cap superior de policia de Barcelona arran d'una informació meua per advertir-te que no podia garantir del tot la meua seguretat...

J.P. Era la postura clàssica que adoptaven.

S.A. L'ultra Royuela em va dir el mateix en persona un dia al vestíbul del diari, acompanyat per dos homes de mà. També havien tingut amenaces encara més dures Carles Sánchez-Costa o Enric Sopena.

J.P. Vull dir que el Consell es basa en un compromís experimental de dos anys, dels quals n'ha transcorregut un. Després s'haurà de veure si continua de la mateixa manera, si se li dona una estructura i una personalitat jurídica...

S.A. Qui s'haurà d'autodefinir serà bàsicament el Consell mateix. El Col·legi continuarà al seu costat per donar-li suport en tot el que pugui, però el Consell ha de volar sol, més que mai després dels dos primers anys.

La renovació de l'actual junta directiva es refereix sobretot als nous reptes que s'han d'anar assumint. Hem entrat en un període molt complicat. En les primeres quatre setmanes d'exercici com a degà, ja em vaig veure gairebé desbordat pels esdeveniments. Quasi cada dia es produeixen fets que apel·len de manera clara a la llibertat d'expressió, a noves formes d'exercici de la professió, al creixement exponencial de la sensibilitat ciutadana envers els productes informatius o pseudoinformatius que li arriben, al fenomen de la televisió-escombraries i a mil formes i

circumstàncies d'ingerències atípiques en l'exercici de la professió.

Assistim, potser excessivament perplexos, al fenomen de la concentració empresarial de mitjans de comunicació, com també a la preocupant adscripció del periodista a un fals sentit d'empresa.

J.P. A Barcelona no tant.

S.A. Déu n'hi do, cada vegada més. El periodista sent cada vegada més la seva empresa com si fos la seva pàtria. Si no ho sent, li fan sentir.

J.P. Quan temps enrere hi va haver friccions entre les cúpules empresarials de La Vanguardia i d'El Periódico, el director ens va dir en un consell de redacció que les relacions personals amb els nostres col·legues de l'altre grup no s'havien de veure afectades per les lluites empresarials, actitud que a Madrid és impensable.

S.A. A Madrid el fenomen és més agut, però aquí la gent comença a tenir por. Antigament, si tenies un problema

J.P. Jo mateix en rebia per escrit i tot, molt ben documentades sobre els trajectes que seguia al llarg del dia i sobre altres detalls.

S.A. *Potser ens sentíem més herois del que pertocava, tot i que hi havia alguns elements objectius en aquest sentit.*

J.P. Comptàvem, això sí, amb un gran recolzament de la gent, de sectors que començaven a tenir pes en la vida social. Deu anys abans, els periodistes clàssics només connectaven amb els estaments oficials. Ara, nosaltres ja teníem molts lligams amb els sectors socials més dinàmics: col·legis professionals, associacions de veïns, estudiants, etc.

S.A. *No sempre coincidíem, és clar. Em fa gairebé vergonya recordar l'esbranc que em vas clavar per uns reportatges que vaig escriure sobre l'església del Palmar de Troya, en els quals m'esplaiava en la ironia i on vaig arribar a escriure frases d'un d'aquells "bisbes", quan em deia tot explicant els seus miracles: "Entonces la Virgen depositó el Niño en mis brazos"... I jo hi afegia: "No se sabe qué hizo con tamaña deposición". Treies foc pels queixals, em vas cridar al teu despatx i em vas clavar una escridassada de consideració. Eren pecats de joventut.*

J.P. El gener del 1977 em van fer fora de director. Vosaltres us vaig voler solidaritzar amb mi, però us vaig demanar que us quedéssiu. Em vaig oferir un dinar de comiat a la Font dels Ocellets, en el qual tu vas actuar.

S.A. *Vaig cantar amb Antoni Reig una adaptació irònica del "Quizás, quizás, quizás", que deia: "Siempre que me preguntan qué es un periodista, yo siempre les respondo: Pernau, Pernau, Pernau".*

J.P. Em va succeir Tristán la Rosa, però va durar poc. Manuel Fraga, cap polític de l'amo absolut del diari, Santacreu, havia perdut les eleccions del 15-J i com a represàlia aquest va entrar en conflicte amb el director del diari i el va despatxar.

S.A. *En poc temps vam viure episodis molt intensos.*

J.P. Tu diràs: només el 1977 vaig tenir quatre directors. Vaig començar l'any jo, va seguir Antonio Franco en funcions, acte seguit Tristán la Rosa i a continuació Antoni Alemany.

S.A. *Sota la disciplina d'Alemany em sembla que hi vam estar un sol dia. Els redactors vam arribar a publicar una nota demanant-li que no acceptés de substituir Tristán la Rosa. El dia abans d'arribar Alemany, el diari va sortir com un autèntic pamflet. La redacció va fer el buit al nou director. Jo vaig tenir la gosadia d'entrar el primer dia al seu despatx a demanar suposadament instruccions pel reportatge de l'última pàgina. Li vaig comentar que teníem dues possibilitats de tema: una ximpleria sobre unes rutes a cavall o bé un afer que havíem descobert sobre algunes gasolineres de la ciutat on es produïen no sé quines irregularitats, concretament una d'un determinat carrer. Va triar l'afer de la benzina, però vaig haver d'informar-lo que l'estació de servei era propietat del senyor Santacreu. Aleshores em va encarregar les rutes a cavall.*

A partir d'aquí, tu i jo vam seguir camins professionals diferents, tot i que en dues ocasions em vas intentar fixar, a Destino i a Mundo Diario. En aquest segon cas ja estàvem pràcticament d'acord, però a l'últim moment em vas dir que el propietari, Sebastià Auger, hi posava el veto.

al teu diari sabies que podies anar a treballar a d'altres. Ara comencem a tenir la impressió que si abandones un bàndol, només te'n queda un altre. I si pel que fos t'enemistes amb tots dos, ja cal que busquis feina en un altre sector. La revista de la Federació d'Associacions de la Premsa publicava el mes de desembre un informe sobre la concentració de la premsa segons el qual vuit grups concentren el 80% de la premsa de tot Espanya. Aleshores, arriba un moment en què o ets moro o ets cristià. La sensació és que els grups que et poden donar feina són cada vegada menys, la qual cosa provoca que el periodista es preocupi per adscriure's a un o a l'altre. Aquesta sensació va calant.

J.P. Tu pots treballar amb fidelitat i satisfacció en una empresa sense aquest nivell d'adscripció o d'adhesió empresarial que tu dius que va en augment, fins i tot reconeixent els defectes del teu mitjà. No perquè sigui el teu és bo ni perquè sigui l'altre és dolent.

S.A. *Això que dius és el desitjable, però em pregunto si no s'està començant a perdre.*

J.P. Si es comença a perdre, malament rai. L'any 1954 vaig entrar a *El Correo Catalán* i m'hi vaig estar deu anys, fins que vaig voler. Era un diari carlí, jo no era carlí i m'hi vaig sentir còmode. L'empresa no ens demanava res més. Era una premsa confessional que no exigia que combreguéssim amb les seves idees. L'estrany és potser que no ens ho demanessin. Si entrar a treballar en un mitjà significa que has de jurar una constitució segons la qual aquell és el millor, és com si t'apuntessis a la Legió. No crec que a Barcelona això s'hagi produït de manera significativa.

S.A. *Veig col·legues que tenen sentit de pàtria a propòsit de la seva empresa periodística.*

J.P. La guerra empresarial entre mitjans no ha d'afectar els associats del Col·legi de Periodistes, com si aquests periodistes que fan pàtria del seu mitjà volguessin portar altres batalles mediàtiques a la nostra entitat.

S.A. *Aquest parany s'ha anat conjurant amb juntes directives unitàries, consensuades, cosa que també té*

J.P. Em penedeixo de com va acabar *Mundo Diario*; ja va estar bé que no hi vinguessis.

S.A. Molts periodistes del *Diario de Barcelona* ens vam acollir per primera vegada a Espanya a la clàusula de consciència i vam col·lectivitzar la indemnització d'acomiadament per finançar un nou projecte de diari, que havia de ser *El Temps*.

J.P. Aquella clàusula de consciència es va negociar al Col·legi de Periodistes.

S.A. Van ser trenta milions de pessetes per a trenta periodistes, l'any 1977. Fixa't que jo hi havia entrat el 1971 i ja era el tercer en antiguitat del grup. Això dóna una idea molt gràfica de la renovació generacional que s'havia produït en pocs anys. D'aquells trenta, davant meu només hi havia Eduard Cortés i Antonio Franco.

Vam calcular que per fer un nou diari com cal, amb Tristán la Rosa de director, calien cent milions de pessetes. Els periodistes organitzats com a societat de redactors n'hi aportàvem la tercera part, procedent de la indemnització del *Diario de Barcelona*. L'altra tercera part havia de venir de la plataforma encara unitària dels partits polítics democràtics i la resta per subscripció popular, que ja s'havia iniciat amb accions a deu mil pessetes. Va fallar sobretot la peça dels partits polítics, en el moment que van decidir anar cadascun pel seu camí i van perdre l'interès en iniciatives unitàries.

En aquell mateix moment Antonio Asensio va perfilar el projecte d'*El Periódico*, va fitxar Antonio Franco de director i aquest va cridar molts dels periodistes d'aquell grup, com jo mateix, tot i que me'n vaig autoacomiadar el dia abans de sortir al carrer. No em vaig aclimatar a una nova empresa, i em vaig dedicar exclusivament a les classes de la universitat.

J.P. D'aquell grup hi van entrar Carlos i Emilio Pérez de Rozas, Sorolla, Vidal-Folch, Ràfols, Alex Botines, Margarita Rivièrre, Teresa Rubio...

S.A. Molts, potser la meitat dels trenta. Jo em vaig desenganyar una mica de la premsa i vaig estar un parell d'anys amb dedicació exclusiva a la Universitat Autònoma. La meua incorporació a la televisió no va començar amb

els seus perills. El consens absolut pot portar a la neutralització i això seria igualment discutible. Potser alguns poden estar a favor de preses de posició més arriscades en aquest terreny, però jo crec que seria pitjor el remei que la malaltia. Encara són millors les actituds unitàries que no utilitzar el Col·legi com un altre camp de la batalla politicoempresarial.

La defensa de la llibertat d'expressió i de la independència del periodista serà la nostra música de fons permanent. Malgrat els entrebancs de què parlem, el Col·legi renova la voluntat de fer sentir la seva veu, això per descomptat. Ens preocupen qüestions conjunturals com ara la galopant depauperació retributiva i contractual de la professió periodística pel que fa a les seves bases, al segment de gent més jove. La davallada de les condicions de treball ha estat galopant per a molta gent. Com a professor universitari, sóc un entusiasta de les pràctiques en empreses periodístiques, però no pot ser que de manera sistemàtica les empreses col·loquin becaris com a força de treball activa en detriment dels professionals. Tots hem començat fent substitucions, però el que no pot ser és la substitució sistemàtica.

Hem de defensar aferrissadament una gran quantitat d'associats que es troben en condicions de treball deplorables. El Sindicat de Periodistes treballa en aquesta mateixa direcció, però el Col·legi no se'n pot desentendre de cap manera. És un tema prioritari, importantíssim.

Un altre tema conjuntural de gran importància és el periodisme digital. Assistirem a una explosió de la implantació de noves tecnologies que afectarà de manera clara l'exercici de periodisme, com a forma directa d'expressió o com a eina de treball. El Col·legi ha de prendre posició davant del fenomen. Facilitarem cursos de formació en aquest terreny i serveis que afavoreixin l'accés a les noves tecnologies per part dels col·legiats. El Col·legi no té una vareta màgica per resoldre els problemes sociolaborals de cop, però pot intensificar programes de formació que permetin l'accés a fórmules d'autoocupació, entre d'altres iniciatives.

J.P. És absolutament necessari que existeixi el Col·legi de Periodistes per donar resposta a temes com aquests. Si la majoria de professionals poden prescindir de preocupar-

TV3, sinó amb una fugaç primavera aperturista a TVE, quan n'era director general Fernando Castedo i Sergi Schaaf va ser nomenat cap de programes a Catalunya. Ell em va cridar per encarregar-me que en tres setmanes preparés un programa nou. Vaig fer-hi "Memòria popular", amb Borja de Riquer, Joan B. Culla i Albert Viladot.

J.P. Al Col·legi el canvi s'havia produït abans de la mort de Franco. A la junta directiva

presidida per Santiago Nadal ja hi havien entrat membres del Grup de Periodistes Democràtics com Josep M. Cadena i Pere Oriol Costa. Aquí les assemblees de socis eren tumultuoses, ja abans de la mort de Franco, fins al punt de fer dimitir Martínez Tomás, l'anterior president de l'Associació de la Premsa.

S.A. Em vaig incorporar com a vocal al grup directiu d'Enric Sopena al moment de la

se'n, és perquè d'altres hi dediquen moltes hores.

S.A. Puc donar fe de les moltes hores. No m'imaginava que després de les primeres setmanes com a degà ja tindria aquella sensació de "si ho sé, no vinc".

J.P. Ara el Col·legi té molta més presència pública que no tenia l'Associació de la Premsa, molta més. Reclamaran la teva assistència a molts actes socials i no la podràs delegar, perquè voldran que hi vagi el degà.

S.A. I cal no oblidar que el degà del Col·legi de Periodistes exerceix aquesta funció a més de la seva feina professional habitual.

J.P. Jo acabaria aquest diàleg tot expressant el desig que els col·legiats sentin aquesta casa més seva, que la utilitzin més per a la seva pròpia activitat o per presentar les queixes que creguin oportunes en relació amb l'exercici de la professió.

S.A. Jo em permetria un desfogament personal. Més enllà de les raons objectives i no sé si prou racionals

que m'han portat a presentar-me al càrrec de degà, per a mi hi ha un element important: la il·lusió, la satisfacció de succeir una persona com tu. La il·lusió es barreja amb una mena de por històrica, perquè tu ets una persona enormement respectada, amb un consens dintre de la professió difícilment substituïble. Per a mi és una responsabilitat que em produeix un cert rau-rau interior.

D'altra banda, és cert que el Col·legi necessita una transició per obrir-se més a les noves generacions que ara comencen a treballar massivament a les redaccions. Potser tu i jo, malgrat la diferència d'edat, encara som massa de la mateixa generació. Probablement estic condemnat a ser un degà de transició i d'aquí a quatre anys en substituirà una persona que ara no ens podem ni imaginar, amb una mentalitat diferent, amb una trajectòria professional diferent, amb una altra manera de veure les coses. Assumeixo aquest paper de xarnera. És difícil preveure com haurà evolucionat la professió d'aquí a quatre anys, però segurament passarà el que acabo de dir. Vindrà gent amb maneres i formes diferents d'entendre la professió, i és bo que arribin a la direcció del Col·legi ●

transició entre l'antiga Associació de la Premsa i l'actual Col·legi de Periodistes. Ja aleshores defensava aleshores que l'única manera de tallar amb la imatge de l'Associació com a herència del franquisme era canviar cap a un col·legi professional. Si haguéssim de partir de zero, potser no combregaria amb la idea d'un col·legi professional com a model ideal d'associacionisme en el nostre cas. No és una fórmula gaire homologada entre els periodistes dels països avançats, en comparació amb els sindicats professionals. Però més enllà del model, hi ha la història de cada mena d'associació. Aleshores també vam defensar la fórmula del col·legi perquè molts col·legis professionals de Catalunya havien tingut un gran prestigi en la transició

democràtica, tenien una bona imatge. Convertint-nos en col·legi, palesàvem la voluntat d'evolucionar. Però jo entenc que hi hagi periodistes que posin en qüestió la figura, si no coneixen les circumstàncies històriques que ens hi han portat.

Alhora, vaig retornar a l'exercici professional com a sotsdirector del setmanari El Món i director del "Memòria popular" de TVE. Allà em va venir a buscar Alfons Quintà per incorporar-me al projecte de TV3 com a primer periodista del grup fundacional. En primera instància no vaig voler deixar El Món. Vaig entrar a TV3 al caps d'uns mesos, per dirigir un dels futurs "Telenotícies".

J.P. El Món volia cobrir la tradició de setmanaris catalans, un cop desaparegut Destino. Aquesta tradició ja no és vigent. Potser l'ocupen d'alguna manera les pàgines centrals als diaris dels diumenges. Els diaris s'han arrevistat, però només fins a cert punt, perquè s'ha de lamentar la davallada de gèneres periodístics com el reportatge o la crònica més elaborada. Potser es deu a l'excés d'informació, per la voluntat de tocar-ho tot. Ara ja no trobo cròniques com les de Pilar Bonet o Herman Terstch sobre l'època de la perestroika als països de l'Est, i no parlo de tants anys enrere. Trobo a faltar les cròniques de coses viscudes pel periodista, que poden permetre una visió més personal, més enllà de la pura informació del dia.

S.A. El Diario de Barcelona ja va començar a practicar aquest gènere que dius, per exemple a les cròniques dels plens municipals. Abans eren un simple informe del que havia dit cada regidor, i van començar a enfocar-ho d'una altra manera.

J.P. Era el gènere de les cròniques parlamentàries d'abans de la Guerra Civil, com les "Acotaciones de un oyente" de Fernández Florez. També es va intentar recuperar amb la democràcia: Lluís Carandell ho va fer fins i tot per televisió, com també les escrivia molt bé Enrique Llovet a Mundo Diario. Segurament la informació parlamentària seria més atractiva si es recuperés aquest gènere.

S.A. Alguns directors de diari intenten fer-ho, però al capdavant es veuen atropellats per les urgències informatives.

J.P. Ara a la televisió també es fan bons programes del gènere, com "30 minuts" de TV3, probablement un dels millors d'Espanya en el seu terreny. Això no treu que la televisió en general s'hagi dedicat bàsicament a la guerra de les audiències i a programar allò que creuen que agradarà a la gent.

S.A. Però val a dir que hi ha una certa continuïtat entre el periodisme del qual parlàvem al començament i el que ara es fa als

— **"Al Col·legi, són millors les actituds unitàries que no pas utilitzar-lo com un altre camp de batalla politicoempresarial"** —

serveis informatius de les televisions.

J.P. La televisió privada no ha aportat gran cosa en aquest sentit, més aviat ha ajudat a corrompre la part bona que podia tenir la pública.

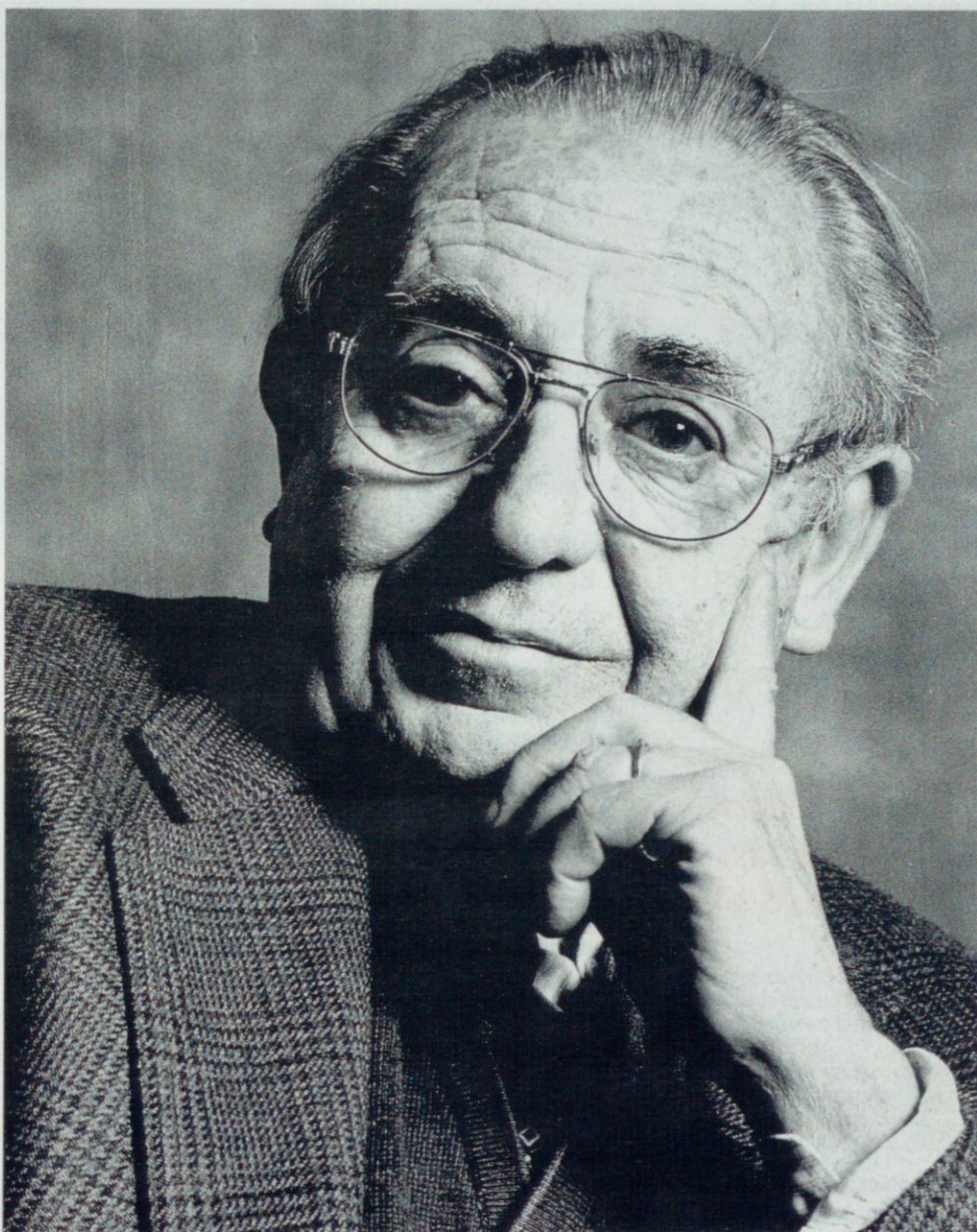
S.A. De fet, els primers periodistes que vam incorporar-nos a TV3 no coneixíem gaire el mitjà televisiu, perquè Alfons Quintà volia professionals que hi aportessin experiència periodística i no els vicis de la televisió de l'època. Mai no m'hauria pogut imaginar que treballaria a la televisió, em sentia còmode en el periodisme escrit, amb la sensació de vertigen del paper en blanc. Quan Sergi Schaaf em va convèncer d'entrar en aquest mitjà amb "Memòria popular", ho vaig fer amb poca fe. I encara penso que trobar-me davant de les càmeres ha estat per a mi un accident professional, una etapa. Si no hagués passat per la llarga etapa de la premsa escrita, potser no ho veuria de la mateixa manera. Als telenotícies també es fa periodisme, però deixen la recança d'haver-ho d'explicar tot amb molt poc espai, encara menys que a la premsa. El cronista de televisió encara té menys temps per pair la informació que haurà de donar, per decidir com l'explicarà. Depèn molt més de la imatge immediata, ha de treballar encara més sobre la marxa. Aquest xoc crea un cert estrès, però és evident que això també és periodisme. Malament si penséssim que només és periodisme l'imprès.

J.P. La immediatesa televisiva té l'avantatge d'enganxar molt la gent i té l'inconvenient de la improvisació. De tota manera, a Barcelona vam viure una retransmissió televisiva de més de quaranta-vuit hores, l'atrancament al Banc Central.

S.A. Jo crec que hi ha més proximitat professional entre el periodista d'informatius televisius i el de la redacció d'un diari, que no entre el periodista televisiu i el seu col·lega dels programes d'entreteniment. Encara compartim una cultura, una ètica professional entre informadors.

J.P. L'únic que té en comú un telenotícies i un programa sobre el ball és el suport tècnic del mitjà, de la pantalla.

S.A. Seria realment complicat entrar en fonamentalismes sobre què és i què no és periodisme a la televisió, per exemple arran dels talk-shows sensacionalistes. Si alguna cosa tenim per delimitar la frontera de la nostra professió, són els criteris ètics compartits. Gairebé no queda cap més element de judici. I crec que és aquí on hem de cavar la nostra trinxera ètica. Una televisió és com un quiosc on es ven de tot, però tothom hi distingeix els productes que pot qualificar de periodístics. Hem de cavar la nostra trinxera al voltant dels productes que volem que siguin reconeguts com a periodístics.

J.P. Alguns d'aquests xous prostitueixen la matèria primera de la informació, quan converteixen un fet real en un espectacle.

S.A. Ha de ser admissible fins a un cert punt que la informació s'espectacularitzi, perquè forma part de les exigències del mitjà televisiu. Però ens ha de preocupar molt que l'entreteniment o l'espectacle es revesteixi d'excuses informatives.

J.P. El nivell de participació dels professionals en aquest debat, en l'activitat del Col·legi de Periodistes en general, no és gaire alt. Ho havia estat més en l'etapa de la transició democràtica. Aquelles assemblees multitudinàries a la nostra sala d'actes ja no es veuen ●

— “El periodista sent cada vegada més la seva empresa com si fos la seva pàtria. I si no ho sent, li fan sentir” —